

Maaseutuaiheita

Maaseutuaiheita – Rural Motifs. Essays in Honour of Professor Leo Granberg. Ed. Jouko Nikula. (Aleksanteri Series 5.) Helsinki: Gummerus, 2009. 234 s.

Sosiologi Leo Granberg on tullut tunnetuksi maaseudun ja yhteiskunnallisen transition tutkijana. Hänen 60-vuotispäivänsä kunniaksi on julkaistu Jouko Nikulan toimittama artikkelikokoelma. Kirjassa on kaikkiaan 14 artikkelia, niistä kahdeksan on kirjoitettu englanniksi ja kuusi on suomenkielisiä. Äkkiseltään varsin haasteellinen ratkaisu, mutta tämän kirjan kohdalla se yllättäen toimii.

Kirjan kirjoittajina on Leon kollegoja Suomesta, monista Euroopan maista ja Kanadasta. Eri artikkeleissa on ainakin kaksi yhteistä nimittäjää: maaseutu ja yhteiskunnallinen transitio. Kolmantena voi lisäksi pitää historiallisten muutosprosessien analysointia. Lisäksi Pirjo Siiskonen pohtii suomalaisen maaseutututkimuksen kehitysjuonteita. Hän peräänkuuluttaa alan professoreilta entistä aktiivisempaa otetta, paitsi opetuksessa ja tutkimuksessa, myös maaseutua koskevassa yhteiskuntapoliittisessa keskustelussa.

Kaksi ensimmäistä artikkelia ovat historiallisia. Matti Peltonen kuvaa Etelä-Pohjanmaan maataloutta 1930-luvun aikana. Pula ja Pohjanmaa osoittavat, että talouspula koettiin hyvin risiiriittäisesti. Talonpoikien itsensä rakentamat instituutiot, kuten osuuskaupat ja osuusmeijerit, välittivät laman kokemista. Näin kuva lamatoimijoista oli monille vaikeasti hahmotettavissa ja reaktiot talouskriisiin olivat poliittisia ja moraalisia. Olli Poropudas ana-

lysoi Suomen maatalouden kaupallistumista 1800-luvulla. Hänen kantansa on, että maatalouden kaupallistumisessa maatalous ja metsätalous tulee erottaa toisistaan. Maatalouden kaupallistumisen taustalla oli ennen muuta kotimaisen kysynnän kehitys. Metsätalous oli puolestaan riippuvainen kansainvälisen kysynnän muutoksista.

Seppo Knuutila ja Pertti Rannikko pohtivat syrjäistä maaseutua avoimina toivon tiloina. He tarkastelevat Valtimon pitäjän Sivakan kylää ja osoittavat, että ihmiset liikkuvat paljon syrjäiseksi luonnehditussa Sivakassa. Sivakka tarjoaa virkistysmahdollisuuksia ja mahdollisuuksia uusien sosioekologisten yhteisöjen muodostumiseen. Yhteisöllisyyttä käsitellään myös Klaus Helkaman ja hänen kollegojensa Pyhtäätä käsittelevässä artikkelissa. Helsingin yliopiston sosiaalipsykologit ovat jo pitkään seuranneet yhteiskunnallista muutosta Pyhtäällä. Tuoreimman tutkimusaineiston mukaan pyhtääläiset kiinnittyvät nykyisin selvästi vahvemmin omaan kuntaansa kuin 15 vuotta sitten.

Tapani Köppä analysoi osuustoimintaa sosiaalisena innovaationa. Köpän mukaan osuustoiminta edustaa yhteisötaloutta, jolla on tulevaisuuden taloudessa tärkeä merkitys. Se edustaa voimaannuttavaa taloutta, joka luo hyvinvointia kokonaan eri lähtökohdista kuin kilpailutalous.

Věra Majerová pohtii maaseutuosiosociologian muutoksia esimerkkinään Tsekin tasavalta. Katalin Kovácsin teema on Unkarin maaseudun muutosprosessien analyysi. Mariana Draganova käsittelee samaa asiaa Bulgarian kohdalla

ja Jouko Nikula Viron ja Venäjän kontekstissa. Pawel Starosta vertaa turvallisuuden tuntemuksia Itä-Euroopan ja Kanadan pienissä kaupunki- ja maaseutuyhteisöissä. Ludger Müller-Willen artikkelissa tutkitaan alueellista muuttoliikettä ja demografisia muutoksia Utsjoen saamelaiden keskuudessa 1960-luvulla. Tuolloin saamelaisyhteisö oli monien toisiin vaikuttaneiden muutosprosessien paineessa.

Talis Tisenkopfsin artikkelissa esitetään kiinnostava näkökulma sukupolviin. Hän tarkastelee 1960-luvun sukupolven toiveita ja toiveiden kohtaloita. Tisenkopf kertoo kuinka sukupolven elinkaareissa törmäävät haasteellisella tavalla toivo ja ikääntyminen.

Kirjan päättää Ilkka Alasen teävä Itä-Euroopan transition yhteydessä sovelletun shokkiterapian sosiologinen kritiikki. Hän etenee uusliberalistisen shokkiterapian teorian ja käytännön analyysistä normatiivisen järjestyksen ongelman pohdintaan ja lopulta omiin päätelmiinsä. Tukeutuen Ralf Dahrendorfiin Alanen korostaa kansalaisyhteiskunnan ja uudelleen politisoidun politiikan tarpeellisuutta. Lisäksi askelittain etenevä transformaatio johtanee parempiin tuloksiin kuin nopeat shokkiterapiat.

Kokonaisuudessaan Jouko Nikulan toimittama kokoelma on kiinnostava katsaus maaseudun tutkimukseen. Artikkelit osoittavat, että muutoksen ymmärtämiseen tarvitaan sekä historiallista että yhteiskunnallista otetta. Myös kansainvälinen vertailu lisää ymmärrystämme muutoksen suunnista ja välttämättömyyksistä.

Harri Melin